

Tannbehandling av den psykiske syke pasienten:

Stort behov for omsorg

Pasienter med psykiske lidelser vegrer seg ofte for å gå til tannlegen. Hvordan bør tannhelsepersonell møte denne pasientgruppen?

– **M**an blir en bedre tannlege av å lære om psykiatriske sykdommer, sier Inger Stenberg, overtannlege ved avdeling for Oral medisin ved universitetet i Göteborg. Sammen med overlege i psykiatri, Göran Björling, holder hun kurset Psykiatri hos våre pasienter – hvordan møte pasienter med psykiske problemer.

Psykiater Göran Björling har lang erfaring innen behandling av alle typer psykiatrisk sykdom. Kurset tar for seg ulike psykiatriske diagnoser, hvor vanlige de er, typiske symptomer, og hvilke odontologiske problemer pasientene har.

– I fellesskap forklarer vi hvordan det er å behandle disse pasientene, hvilke vanskeligheter som kan oppstå, og hvordan man løser situasjonen der og da, forteller Stenberg, som har jobbet med psykiatriske pasienter siden begynnelsen av 80-tallet.

– Jeg har spesialisert meg på denne pasientgruppen. Det er et veldig spennende område, og man blir aldri utlært. Når pasientene kommer til meg, er det ofte fordi det første møtet mellom pasient og allmenntannlege har vært mislykket. Dermed uteblir pasienten fra videre behandling, sier Stenberg.

Beholde roen

Blant diagnosene som blir omtalt finner vi psykose, angst, nevropsykiatriske sykdommer som autisme, og rusmisbruk i forbindelse med psykisk sykdom. Hvordan legemidler påvirker munnehelsen, samt årsakene til at man får psykiske problemer, blir også belyst.

– Göran foreleser om psykisk sykdom og jeg gir konkrete eksempler ved

Psykisk syke har krav på god tannbehandling på lik linje med alle andre, sier overtannlege Inger Stenberg.

hjelp av kliniske tilfeller jeg har behandlet, forteller Stenberg.

Mange tannleger føler seg usikre overfor pasienter med psykiske problemer. Det handler om å vite hvordan pasienter med ulike diagnoser opptrer i tannlegestolen, og hvordan man som tannlege skal kunne behandle dem på en god måte.

– Vi forsøker å formidle nok kunnskap til at tannlegen bevarer roen. Gjennom kunnskap om hvordan man skal håndtere en pasient med psykisk sykdom, blir tannlege og øvrig tannhelsepersonell mye sikrere på seg selv, og i stand til å mestre situasjonen, sier Stenberg.

Stort behov for omsorg

Munnen er et følsomt område når man er psykisk syk. I tillegg har psykiatriske pasienter ofte angst for tannbehandling

basert på deres psykiske sykdom. Medisinering, feil kost, og dårlig munnhygiene, fører til at psykiatriske pasienter i sin alminnelighet ofte har dårlige tenner, noe som oppleves som stigmatiserende. Psykiatriske pasienter har et stort behov for at tannlegen tar hånd om dem og viser omsorg.

– Hvis tannlegen har kunnskap om psykiske sykdommer og hvilke symptomer som kan forekomme, er det mye enklere å behandle pasienten. Behandler man for eksempel en autist, skal man være veldig tydelig i sin kommunikasjon. Tannlegen skal ikke røre ved pasienten for å berolige, men selv opp tre avslappet og ikke snakke mer enn nødvendig. Det som for en frisk pasient kan virke beroligende, virker forstyrrende på en pasient med nevropsykiatrisk sykdom, forteller Stenberg.

Om man behandler en pasient med schizofreni, skal man ikke gjøre vondt verre ved å gjennomføre tannbehandling når vedkommende er psykotisk. Det er likevel mange schizofrenipasienter som har vrangforestillinger uten å være tungt psykotiske, ved for eksempel å høre stemmer eller å se bilder.

– Det som er viktig å vite som tannlege, er at for pasienten er det de hører og ser ekte. Jeg går ikke inn i en diskusjon om disse tingene, men forholder meg nøytral og konsentrerer meg om å være tannlege. Jeg skal forstå mine pasienter, men kan ikke sette meg inn i deres situasjon. Jeg skal respektere dem og behandle dem på en rolig og stabil måte.

Kunnskap viktig

Pasienter med schizofreni har vanskeligheter med å passe tiden, og timeavtalen må legges til den tiden av dagen når pasienten fungerer best.

– Noen er oppe tidlig, mens andre skal ha siste time på dagen. Om man har kunnskap om sykdommen, klarer man å behandle disse pasientene, sier Stenberg.

– Hvor vanlig er det at tannleger ute i praksis får pasienter med psykiske problemer?

– Det er veldig vanlig. De fleste pasienter med psykisk sykdom bruker den normale tannhelsetjenesten. Problemet er at man ofte begynner på behandling, mislykkes, og så kommer ikke pasienten tilbake. Dette er veldig avhengig av

tannlegen. Noen tannleger har en interesse for pasienter med psykiatriske problemer, og ønsker hele tiden å lære mer om emnet.

– Hvem skal komme på kurs?

– Alt tannhelsepersonell bør ha kunnskap innen dette feltet, ettersom psykiske lidelser er svært vanlige. Både angst og psykiatriske diagnoser er folkesykdommer.

– Ellers er dette et kurs for tannleger og annet tannhelsepersonell som er interessert i kunne gi pasienter med psykiske problemer den tilfredsstillende tannbehandlingen de har krav på, avslutter Stenberg.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen